

VIII. KÜTÜPHANE HAFTASI

(27 Mart - 2 Nisan 1972)

AÇILIŞ TÖRENİ KONUŞMALARI

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ GENEL BAŞKANI Dr. NECMEDDİN SEFERCİOĞLU'NUN AÇIŞ KONUŞMASI

Değerli konuklarımız,

Türk emeğinin anıtı olan bu güzel yapının çatısı altında, artık yurdumuzun güzel kültür geleneklerinden biri durumuna gelen kütüphane haftalarımız sekizincisini açıyoruz. Türk Kütüphaneciler Derneğinin 1964 yılında umutla, fakat biraz da endişe içinde başlattığı bu kültür hareketinin her yıl artan bir ilgiyle tekrarlanması umutlarımızı güçlendirmiş, endişelerimizi dağıtmıştır. Bir bakıma Kütüphanecilik Bayramı olan bu «Hafta»ların, genç kütüphaneci nesillerinin elinde daha da gelişeceğine inanıyor ve güveniyoruz.

Güzel bir raslantı sonucu, içinde bulunduğumuz 1972 yılı, UNESCO kısa adıyla anılan Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu tarafından «Kitap Yılı» olarak kabul ve ilân edilmiştir. Biz, bu karran VIII. Kütüphane Haftasına ayrı bir değer ve önem kattığı inancı içindeyiz. Çünkü, birisi milli öteki milletler arası nitelikteki bu iki hareket amaçta birleşmektedirler. Her ikisi de toplumu yaratan bireylerin okumasını teşvik amacıyla güdüyorlar. Böylece insanların daha bilgili, kültürlü, yurt ve milletlerine yararlı olma bilincine varmış olarak yetişmeleri yolundaki çabalar desteklenmiş olacaktır. Böyle bireylerden oluşan toplumların, kendi ekonomik, kültürel ve teknik kalkınmalarını daha etkili ve güçlü

bir biçimde başaracakları muhakkaktır. Kitap Yılı ile Kütüphane Haftası işte böyle bir yüce amaçta birleşiyorlar. Bu yüzden, Kitap Yılı VIII. Kütüphane Haftasına ayrı bir değer ve önem katmıştır.

Değerli konuklarımız,

İnsanların öğrenmeye, bilmeye, bilinçli olmaya en çok muhtaç bulunduğu çetin bir dönemde yaşıyoruz. Elde edilen teknik ve bilimsel gelişmeler, geçmişin içine kapanık toplumlarını ortadan kaldırmış, insanlığı birbirine bağlı, birbirine muhtaç ve birbirinden etkilenen bir dünya topluluğu durumuna getirmiştir. Bu ortam içinde insanların ve milletlerin kendi özel yaşantı ve geleneklerini, özellikle bilgi ve kültürlerini kendilerine saklamaları ve kendileri için sürdürmeleri olanaklı kalmamıştır. Bu, insanlığı, içinde bulunduğu çeşitli savaşlara ek olarak, yeni ve değişik biçimde bir savaşın içine itmiştir. Bu yeni savaş, uygarlık ve uygarlık içinde benliğini, varlığını koruma savaşıdır. Herkes ve her toplum, insanlığın bir bütün olarak içinde bulunduğu bu savaşa bütün güç ve olanaklarıyla katılmak zorundadır. Bu savaştan kaçış, bu savaştan dönüş yoktur. Ya bu savaş kazanılacak, ya da yok oluş kabullenilecektir. Ve bu savaşın silahları ne top, ne de atom veya hidrojen bombasıdır; bu çetin savaşın silahları bilgi ve kültürdür. Bunlar da, bir yandan eğitim ortam ve olanak-

larının geliştirilmesine; bir yandan da günümüzün çok gelişmiş kitle haberleşmesi ortamlarından yararlanılmasına bağlı olarak elde edilebilmektedir.

Yaşadığımız çağın gereklerine ve olanaklarına rağmen, dünyamız üzerinde yaşayan yüz milyonda insanın henüz «ümme»likten kurtarılmadığı, okur-yazar durumuna getirilemediği acı bir gerçek olarak önümüzde duruyor. Buna, dünya nüfusunun baş döndürücü bir hızla artması, bu nüfusu eğitmek için alınan tedbirlerin söz konusu artış karşısında yetersiz kalması sebep olmaktadır. Sayısı her geçen gün artan bu «ümme» topluluğunun eğitilmesi, uygar dünyanın bir türlü çözümlenemediği ve çözümlenmesi kuşku lu bir meseledir. Bunu dikkate alan UNESCO, 1970 yılını «Eğitim Yılı» olarak ilân etmiş, dünya milletlerini bu konu üzerinde önemle eğilmeye çağırmıştı. Bunun ardından 1972 yılının «Kitap Yılı» olarak kabulü yerinde bir davranış olmuştur. Çünkü, eğitim ancak kitap, daha doğrusu okuma ile desteklenirse amacına erişebilir. Eğitimin en önemli araçları, kitaplarla benzeri okuma ve araştırma materyalleridir. Okuma yazma bilen, öğrenme ve bilmenin bilincine ulaşan bir kimsenin kitaba ihtiyaç duyması kadar olağan bir şey düşünülemez.

Söylediklerimiz bizi, Unesco'ca ilân edilen «Kitap Yılı»nın gerçekte bir kitaplardan yararlanma, yani bir «okuma seferberliği» hareketi olduğu sonucuna götürüyor. Okuma seferberliğini başarıya ulaştıracak kurumların kütüphaneler olduğu gerçeğini sanırız, kimse inkâr edemez. Kütüphaneler, sahibi oldukları bilgi, düşünce ve sanat ürünlerini, hiç bir karşılık beklemeksizin isteyenlerin yararlanmasına sunan; böylece bilgi edinmek, mevcut bilgi ve kültürünü geliştirmek, karşılaştığı çeşitli meselelere çözüm yolları bulmak veya zamanını değerlendirmek isteyenlere büyük olanak kapıları açan kamu kuruluşları olarak, «Kitap

Yılı»nı en iyi değerlendirebilecek güçtedirler. Kütüphanelerin bu büyük sorumlulukları yeterince yüklenebilmesi için, Devlet ve kütüphaneciler tarafından alınacak bir takım tedbirlere ihtiyaç vardır. Kitap Yılı'nda kutladığımız bu kütüphaneye Haftasında, bunların bir kaçına dokunmakta yarar görüyoruz.

Devletin kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesinde ve iyileştirilmesinde yüklendiği görevler, hiç kuşkusuz, kütüphanelerle ve kütüphanecilikle ilgili yasaların bir an önce çıkarılmasını gerektiriyor. Kütüphanelerin kaynağını oluşturan kitapların ve öteki okuma ve araştırma materyallerinin daha nitelikli, daha ucuz olmasını ve daha geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlayacak tedbirler de Devletin benimsemesi gerekli ödevler arasında yer alıyor.

Türkiye'de kütüphanelerin ve kütüphanecilerin henüz yasa koruyuculuğundan yoksun bulunduğunu geçen yılki Kütüphane Haftamızda belirtmiş ve özellikle Kütüphaneler Kanunu'nun bir an önce çıkarılması dileğinde bulunmuştuk. Bugün de aynı sözleri tekrarlamak durumunda olduğumuz için üzgünüz. Eğitim ve kültür reformunun ayrılmaz bir parçası sayılmak gereken bu kanunun reform çalışmaları içinde dikkate alınmamış olması gerçekten üzücüdür. Kütüphaneye dayanmayan, kütüphane kaynakları ile desteklenmeyen bir eğitimin başarılı sonuçlar veremeyeceği açık iken, eğitim reformu içinde kütüphanelere yer verilmemesi sebebini anlamak mümkün olmuyor.

Üzerinde çok durulan, fakat bir türlü çıkması sağlanamayan bir başka yasa da, Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunudur. 1934'de büyük Atatürk'ün yol göstericiliğiyle çıkarılan, fakat artık bugünün istek ve ihtiyaçlarına karşılık veremez bir duruma gelen Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu'nun yerini almak üzere hazırlanan bu tasarı, hem

derlenen ve bibliyografik kontrol altına alınan düşünce, bilgi ve sanat ürünlerinin çeşit ve sayısını artıracak, hem de bunların yurt alanına daha eşitlikle dağıtılmasını sağlayacaktır. Yasama meclislerimize kadar gidebildiği halde, kanunlaşmamış olması, bu kanun için gerçekten büyük bir bahtsızlık olmuştur.

Matbaalar ve Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Kuruluş Kanunları ile derlenmekte olan eserlerin kütüphanelere aktararak toplumun yararlanmasına sunulması olanağının yaratılması da, çözüm bekleyen bir konudur. Şimdi nasıl yararlanıldıkları bilinmeyen bu eserlerin halk kütüphanelerine aktarılmasıyla, daha en az beş kütüphanemiz sağlam ve külfetsiz bir koleksiyon kaynağına kavuşabilecektir.

Çağdaş Türk Kütüphaneciliğinin gelişmesini engelleyen bir başka yasa da, «kitabı herhangi bir eşya sayan Ayniyat Talmatnamesidir. Kütüphanecileri kütüphane koleksiyonlarını okuyucu hizmetine sunmaktan alıkoyan ve artık yürürlükte olmayan «kitapların saklanmak için» olduğu anlayışının bir kalıntısı sayılmak gereken bu hükmün adı geçen yönetmelikten çıkarılması gerektiğine inanıyoruz. Bu düşüncemiz kütüphane koleksiyonlarının yağma edilmesine göz yumulmasını istediğimiz anlamına alınmamalıdır. Tersine, hem kütüphane koleksiyonlarının daha etkili ve güçlü bir biçimde korunmasını sağlayan, hem de bunların okuyucu hizmetine rahatlıkla sunulmasına izin veren bir yol bulunmasını istiyoruz. Bulunacak yol kütüphaneciyi kendi kusur ve ihmali dışında kalan kitap yitkilerinden sorumlu tutan şimdiki uygulamayı sona erdirmeli ve gerçek sorumlular için daha ağır müeyyideler getirmelidir.

Saydıklarımız, kütüphaneciliğimizin meseleleri üzerinde düşünüldüğü zaman ilk akla gelen konulardır. Kütüphanelerimizin yasalarla ve yönetim tasarruflarıyla

çözümlenebilecek meseleleri elbette ki bunlardan ibaret değildir. İşin derinliğine ve ayrıntılarına inildiğinde daha pek çok konularla karşı karşıya gelineceği muhakkaktır. Biz, sadece bunları tekrar bilgiye sunmakla yetiniyoruz.

Kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesinde ve iyileştirilmesinde, hiç kuşkusuz, kütüphanecilere de önemli görevler düşmektedir. Kütüphanelerimizde uygulanan kataloglama kurallarında birlik sağlanması, kütüphanelerimizin bir takım çalışmalarında işbirliği yapma imkânlarının araştırılması, milli düzeyde bir toplu katalog hazırlanması için teşebbüse geçilmesi ve bu teşebbüsün başarıya ulaştırılması ilk planda sayılabilecek hususlardır. İşbirliği konusu, üzerinde en çok durmamız gereken, fakat nedense bir türlü yaşanmadığımız bir konudur. Kütüphane hizmetlerinde ekonomi, kolaylık ve hız sağlayacak böyle bir çalışmaya herhalde en çok Türk kütüphaneciliği muhtaçtır.

Değerli konuklarımız,

VIII. Kütüphane Haftamızın bir müjdesi olarak, Türk Kütüphaneciler Derneğini kendi malı olan bir merkeze sahip etme yolunda yıllardır sürdürülen çabaların olumlu bir sonuca ulaştığını belirtmek isterim. Derneğimiz, eline geçen en küçük malî olanakları değerlendirerek, bir dernek için ögünçle anılabilecek miktarda para biriktirmiş; bununla küçük, fakat Ankara'nın merkezi semti olan Sıhhiye'de bir daire satın almayı başarmıştır. İnşaatına bugünlerde bağlanmış bulunan modern bir yapı içinde yer alacak olan bu daire, 1973 yılının Ekim ayında Derneğimize teslim edilmiş olacaktır. Alınan daireye ait satınalma giderlerinin önemli bir kesimi, biriktirildiğini belirttiğimiz para ile karşılanabilmektedir. Ancak eldeki imkânların, daire bedelinin tümünü karşılamaya yetmediğini de belirtmek zorundayız. El ve gönül birliği ile bütün güçlük-

lerin yenilebileceğine inanan bizler, değerli meslektaşlarımızın ve kütüphane dostlarının bu girişimi manen ve madde-ten destekleyeceklerini umuyoruz.

Değerli konuklarımız,

VII. Kütüphane Haftasından bu yana geçen bir yıllık süre içinde iki değerli meslektaşımızın ebedilik yolculuğuna çıkarak bizleri gönülden yaraladıklarını belirtmeden geçemeyeceğim. Yeni Yayınlar adlı aylık bibliyografya dergisinin kurucusu ve yürütücüsü Sayın Muharrem Mercanlıgil'i geçen yıl, hemen VII. Kütüphane Haftasının ardından, Millî Kütüphanemizin kurucusu ve çağdaş kütüphaneciliğimizin öncüsü Sayın Adnan Ötügen'i de içinde bulunduğumuz ayın ilk günlerinde kaybettik. Türk Kütüphaneci-

liğine yaptıkları değerli hizmetler sizce bilinen bu iki değerli meslektaşımızın yitirilişinden doğan boşluğun yetismekte olan kütüphaneci neslinin bilinçli çabaları ile kısa zamanda doldurulacağına inanıyor, bu inançla avunuyoruz. Her ikisi de Derneğimizin kurucusu olan bu değerli meslektaşlarımıza Tanrıdan rahmet diler, aziz anıları önünde saygı ile eğiliriz.

Sözlerimi bitirirken bu güzel salonu bu toplantıya ayırmak lütfunu esirgemenen Türk-İş yöneticilerine, Kütüphane Haftası programının gerçekleşmesinde bize destek olan bütün kuruluş ve kişilere teşekkür eder; VIII. Kütüphane Haftası'nın, Türk milleti ve kütüphaneciliği için yararlı olması dileğiyle, hepinizi saygı ile selâmlarım.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI İSMAİL ARAR'IN KONUŞMASI

«Türk Kütüphaneciler Derneğinin düzenlediği sekizinci kütüphane haftasının açılış töreninde bulunmaktan özel bir heyecan ve zevk duyuyorum.

Bu heyecan ve zevki Millî Eğitim Bakanı olarak üzerime aldığım resmî vazifenin ilişkileri veya bağlantıları dolayısıyla değil, bir kitap sever olarak hissediyorum. Kütüphane, ismi üstünde, kitabın evi demektir. O takdirde müsaade ederseniz evvelâ kitap hakkındaki tahassüslerimi sizlere arz edeyim.

Kitap benim için maddî varlığımın muhtaç olduğu ekme kadar, su kadar, hava kadar lüzumlu ve aziz bir varlıktır. Ben kitap okuyamadığım bir gün kendimi mustarip addederim. Kitaplar benim en iyi dostlarımdır. Hem de sessiz, benden sadece vaktimi isteyen dostlar. Kitapların yazarlarıyla da aramızda belki garip bir dostluk vardır. Garip, diyorum, çünkü bunlardan bir kıs-

mı yüzyıllar önce ölmüştür, bir kısmı ise uzak diyarlarda hiç yüzlerini görmediğim ve herhalde hiç yüzlerini göremeyeceğim dostlardır. Bu kadar çok sevdiğim kitaptan, itiraf edeyim ki, biraz da korkarım. Çünkü kitap benim nazarımda tıpkı ateşe benzer. Nasıl ki ateş sobanızda ısınmak için kullandığımız, ocağınızda yemek pişirmek için kullandığımız veya lambanızda aydınlanmak için kullandığınız zaman yararlı bir unsur ise, aynı ateş kullanmamasını bilmeyenin elinde büyük yangına sebep olur. İşte ben kitaptan bu bakımdan korkarım. Çünkü insanlık tarihini tetkik ettiğimiz zaman, görürsünüz ki tarih içinde çağlar, dönemler değişti-ren ve yüzbinlerce, hattâ milyonlarca insanın ölümüne sebep olmuş kitaplar vardır.

Beni ilgilendiren ve yeni yayınlanan bir kitabı alıncaya kadar adeta ızdırıp çekerim. Tıpkı arasına bir dosta kap-

tırdığım kitabın, geri gelmesini beklerken çektiğim heyecan ve istırap gibi. Kitaba bütün tarihi boyunca önem vermiş, saygı duymuş bir ulusun çocuğu olmakla iftihar ederim.

▲ Sayın misafirler, aziz kitapseverler,

Bilirsiniz, ünlü islâm düşünürü Mevlâna hakkında Molla Cami «Peygamber değildir, ama kitabı vardır» demiştir. Demek ki atalarımız veya aynı hars içinde, aynı medeniyet içinde yüzyıllar boyu birlikte yaşadığımız insanlar kitap yazan insanlara bu derece önem vermişlerdir.

Kanunî Sultan Süleyman zamanında İstanbul'da bulunmuş olan Avusturya Elçisi Busbecq hatıralarında Türklerin kitaba hattâ yazılı kâğıt parçalarına verdiği önemi anlatır ve «yerde bir yazılı kâğıt görseler bunu orada bırakmaz, alır yüksek bir yere korlar», der.

Benim çok sayın ve Cenabı Hakkın rahmetine kavuşmuş olan seleflerim içinde Dr. Reşit Galip'in hayatiyle ilgili olarak yayınlanmış bir kitapta bir resim gördüm. Hepimiz kitap sever olduğumuza göre, tahmin ediyorum ki sizlerin de dikkatinden kaçmamıştır. Bu resim merhum Reşit Galip'i Keçiören'deki evinde

kitaplarla dolu bir odada sade bir derin karyola üzerinde ebedî uykusunu uyurken gösterir. Tahmin ediyorum ki bir kitap sever için bundan daha mutlu bir son olamaz.

Şimdi müsaade ederseniz kitabın evine, yani kütüphaneye geliyorum. Ben hayattında hiç bir şeyi kütüphanenin toz kokan, küf kokan, düpedüz kitap kokan havasına değişmem ve itiraf edeyim ki hayatımda yegâne kışkırdığım insanlar bütün ömürlerini bir kütüphanede, kitaplar içinde geçiren insanlardır.

Benim nazarımda dünyanın en mutlu insanları kütüphanecilerdir.

Aziz dinleyicilerim, size Türkiye'deki kütüphanecilik çalışmaları, Cumhuriyet döneminde bu alanda kaydedilen başarılar ve bundan sonra yapmamız lâzım gelen işler hakkında bilgiler vermek istedim. Elimde bunları kapsayan bazı notlar var. Ama bunları sizler her zaman, her yerden öğrenebilirsiniz. Ben size sözlerimin başında da arzettiğim gibi resmî sıfatlarımın dışında bir kitap sevr olarak hissettiğim heyecamı aksettirmek istedim.

Hepinizi saygıyla selâmlarım».

III.

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONU BAŞKANI Prof. BEDRETTİN TUNCEL'İN KONUŞMASI

«Türk Kütüphaneciler Derneği, güzel bir davranışla, her yıl «Kütüphane Haftası» düzenliyor. 27 Mart-2 Nisan günleri arasında bu Hafta'nın sekizincisi gerçekleşecek. Bu değerli geleneği sürdürmeleri, özellikle 1972 KİTAP YILI'nda UNESCO Türkiye Millî Komisyonu adına kutlamak, Hafta'nın başarılı olmasını dilemek benim için zevkli bir görev.

Bir buçuk yıl önce Paris'te toplanan onaltıncı Unesco Genel Konferansı'nın al-

dığı kararların en önemlilerinden biri, belki de en önemlisi, en yararlısı, şüphesiz, eğitimi, geniş anlamında kültürü yakından ilgilendiren kitap konusunda 1972 yılını uluslararası ölçüde ve genişlikte çalışmalara ayırmış olmasıdır.

İnsanın yarattığı uygarlığın gelişmesinde kitabın, daha geniş anlamı içinde, «basılı malzeme»nin gün geçtikçe artan önemini, toplum hayatında ve bu hayatın anlam kazanmasında büyük payını göz

önünde tutan, Cicero'nun o güzel sözünü, «kitapsız ev, cansız gövde», unutmayan Unesco, bütün üye devletlere kitabın küçük dünyasının toplumlardaki büyük yerini iyice belli etmek için, içinde bulunduğumuz yılı, bütünü ile, hatta gelecek yıla serpmesini de hesaba katarak, bir okuma yılı ilân etmiş bulunuyor. Üye devletlerin, bu arada Unesco Milli Komisyonlarının, bu yıl ile ilgili komiteler kurması, özellikle gençleri bu konu ile ilgilendirmesi, kitabı herkesin kolaylıkla elde edebileceği bir madde durumuna getirmesi, öngörülen çalışmaların belibaşlıları olarak gösterilebilir.

Bizde, bildiğimiz, duyduğumuz gibi, Milli Eğitim Bakanlığı çerçevesinde özel bir Komisyon kurmuş, yılın yararlı olması yolunda bazı kararlar almış, temenni ve tavsiyelerde bulunmuştur. Unesco Türkiye Milli Komisyonu olarak, biz de bu yıl başından beri, bir **Kitap Yılı Hazırlık Komisyonu** kurmuş bulunuyoruz. Komisyon'un başlıca görevi, yurdumuzda kitap konusunda yapılan ve yapılacak olan çalışmalarını izlemek, bunların bir bütün olarak değerlendirilmesine yardımcı olmak. Adı geçen Komisyon'un yapmak veya yaptırmak istediği çalışmalarını burada bir bir anlatmak, bana verilen zamanı aşmak olur; ben sadece, bu Komisyon'un resmi ve özel ilgili kurumlar arasında düzenleyici bir rol oynamasının önemini belirtteğim. Bu da, Kitap Yılı'nda herkesin birbirinden haberli çalışmalar yapmasıdır.

Daha şimdiden Kitap Yılı'nın yurt ölçüsünde ilgi ile karşılandığı söylenebilir. Sayın Milli Eğitim Bakanımızın 23 Ocak 1972 günü Türkiye Radyo ve Televizyonunda yaptığı değerli konuşma ile açılan Kitap Yılı, gerçekten basınımızda yankısını buldu. Bütün gazetelerimiz, dergiler, ki-

tap ilgili çeşitli konu ve problemlere yazılar, incelemeler ayırdılar. Sayın Arar'ın andığım konuşması bu geniş ilgede şüphesiz çok etkili olmuştur. Hele, Bakanın 1939 yılında toplanan o unutulmaz «Neşriyat Kongresi'nin bu Kitap Yılı çerçevesinde yıllar sonra toplanması vaadi, bence bu Yıl'ın en önemli, en umut verici olayıdır. Unesco Milli Komisyonumuz, böyle bir kongrede, kitapla ilgili ana sorunların belirlenmesi, bunlara çözüm yolları bulunması yönlerinden, güzel kararlar alınacağına inanmıştır.

Unesco merkezi, Kitap Yılı'nın değerli sonuçlar vermesi için geniş hazırlıklar yapmıştır. Yıl içinde üye Devletlerin ilgili makam ve kuruluşlarına, özellikle Unesco Milli Komisyonlarına düşebilecek görevler üzerinde durmuştur. Kitap ve dergilerin çağdaş toplumların kalkınmasındaki yerini halka göstermek ve anlatmak için özel sergiler, kitap fuarları açılmasının yararları belirtilmiştir. Kütüphanecilerin, editörlerin, kitapçıların, yazar ve çeviri yapanların bu munasebetle birlikte faydalı çalışmalar yapmaları, kültürün yayılması açısından değerli sonuçlar alınmasını geniş ölçüde kolaylaştıracaktır. Unesco, ayrıca, uzun hazırlıklardan sonra, bir «Kitap Yasası» hazırlanmıştır. Dünyaca tanınmış uzmanların hazırladığı bu Yasa, şüphesiz, Kitap Yılı'nın en güzel, en sürekli ve dayanıklı belgelerinden biri olarak kalacaktır. Komisyonumuz bu belgeyi dilimize çevirip yaymıştır. Unesco Genel Müdürünün bu yıl başında bütün dünyaya seslenen bu konudaki mesajı da, kutladığımız yıla çeşni katmaktadır.

Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kitap Yılı'nda çok yararlı çalışmalar yapacağına ve yapacağına inanıyoruz.

VI.

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ MEZUNLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI DR. ÖZER SOYSAL'IN KONUŞMASI

Sayın Bakan, değerli konuklar, meslektaşlarım,

Türk Kütüphaneciliği, VIII. Kütüphane Haftası'na çözüm bekleyen ciddi sorunlarla giriyor. Bu sorunlar, gerçekte, sadece kütüphaneciliğimizi değil, sosyal ve ekonomik hayata yaptığı olumsuz etkiler yüzünden tüm ülkeyi ilgilendirir. Türkiye'nin gelişme halindeki bir memleket olarak eğitilmiş insan gücüne duyduğu ihtiyaç ise bu sorunlara özel bir önem kazandırmıştır. Ne var ki, kütüphane müessesesi bizde eğitim hedeflerine ulaşmada zorunlu bir vasıta olmaktan çok gaye olarak benimsendiğinden, kütüphanecilik sorunlarımız hem dar bir görüş açısından hem de hatalı bir değerlendirmeyle formüle edilmektedir.

Türk Kütüphaneciliği'nin temel sorunlarını şu çerçevede ifade edeceğim: Devlet'in kütüphane hizmeti'ni anlayış ve uygulama tarzı henüz kristalize olmuş değildir. Bunun en açık örneğini Beş Yıllık Kalkınma Planları veriyor. Nitekim, I. Beş Yıllık Plan'a bir eğitim konusu olarak giren kütüphane hizmeti II. Beş Yıllık Plan'da bir kültür sorunu haline dönüştürülmüştür. Kalkınma Planları sorun'un mahiyet ve niteliğine tam bir teşhis koymadıkça, bu alanda alınacak tedbirler kuşku ile karşılanmaktan kurtulamaz.

İki dönemlik plan uygulamasının kütüphaneciliğimiz yönünden ortaya koyduğu fiili sonuçlar ise, ne kalkınma hedefleri ne de bizzatıhi kütüphane müessesesi'nin tabiatına uygundur. Her yıl beş ya da on il'e yeni kütüphane binası yapmayı «planlama» sayan ilgililer, aslında, zaten sınırlı olan kaynakları israf ediyorlar. Gerçekte amaç, hizmet standartlarını geliştirmek olduğu halde, yatırımın sonuç vermesini mümkün kılacak diğer bütünlüyle ilgili tedbirler alınmamış, daha açık bir deyişle, bu kütüphaneler milyonluk yapılarında, yetersiz koleksiyonlar, eksik bir personel kadrosu ve kü-

tüphaneciye çalışma şevki yerine elem veren bütçeleriyle yine etkisiz kalmıştır.

Kütüphanecilik sorunlarımızın çözümünde, kazanılmış tecrübe ve meslekî gelişmelere dayalı yeni bir politika saptayıp bunu tavizsiz yürütmek zorundayız. Önerimiz, bu yeni politikanın, halk ve okul kütüphanelerine ilişkin pilot projelere öncelik tanınmasıdır. Maddî ve manevî öğeleri, asgarî hizmet koşullarını karşılar standartta örnek kütüphaneler tesis edilirse, bu yoldan, hem topluma etkin bir kütüphane hizmeti, hem de ileride yapılacak yatırımları daha verimli kılacak ilk veriler sağlanacaktır. Kalkınma Planları uygulanmaya devam edildiği sürece, Türkiye'nin kütüphanecilik yatırımlarını, sayısı ne olursa olsun, böyle bir anlayışla ve gelişmiş bölgelerden başlayarak yurt düzeyine yayması, tek çıkar yol görünüyor.

Kütüphanecilik hayatımızda devlet'e düşen bir önemli görev de bu alandaki hukukî boşluğun doldurulmasıdır. Çünkü, Türkiye'de kütüphanecilik, ilke ve hedefleri henüz sıhhatle saptanmamış bir girişim, hukukî dayanak-tan yoksun bir kamu görevi niteliği taşıyor. Kütüphaneciliğimizin bazı temel kavram ve değerler üzerinde kendine özgü bir muhteva kazanmasını sağlayacak ve kütüphaneciye mesleki görev, sorumluluk yahut hakları itibarıyla güven verici bir Kütüphaneler Kanunu'na sahip değiliz. Bu, eksikliği çoktandır ve kuvvetle duyulan bir ihtiyaçtı. Nitekim, 23 Kasım 1964'te kutlanan I. Kütüphane Haftası'nda, o zaman Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanı bulunan Sayın Abdülkadir Salgır, söz konusu ihtiyacı büyük bir açıklıkla ortaya koymuştu. VII. Kütüphane Haftasında, bu kez Sayın Kültür Müsteşarı tarafından, süratle hazırlanmaya başlanacağı tekrar ifade olunan Kütüphaneler Kanunu'nun hemen ele alınması bir zorunluktur. Buna paralel olarak, halk ve okul kütüphanelerine ilişkin yönetmelikleri is-

lah amacıyla yıllardır süregelen çalışmaların artık sonuçlandırılması, Türk Kütüphaneciliği için bir kangren haline gelen «Ayniyat Talimatnamesi» uygulamasının değiştirilerek hizmete karşı adeta ceza öneren hükümlerin düzeltilmesi gerekir.

Konuşmamı, şu görüşlerle tamamlıyorum :

Her tür ve kademede eğitim çabasını büyük ölçüde aksayan bir girişim halinde kal-

maktan kurtarıp ona güç ve süreklilik kazandırmak istiyor,

Birey'in, gerçek bir fırsat eşitliği yahut insan faktörüne öncelik ve değer veren bir tutum içinde eğitilmesi inancını içtenlikle paylaşıyorsak, Devlet adamı, politikacı ve aydın olarak, Türkiye'de eğitimin niteliğini esasları etkileyen bir k ü t ü p h a n e sorunu olduğunu kabul edelim.

V.

DTCF KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİSİ HALİS ALAR'IN KONUŞMASI

Sayın Bakan, değerli misafirler ve kıymetli kütüphaneciler!

Hepimiz VIII. Kütüphane Haftasını kutlamanın mutluluğu içindeyiz. Yılda bir defa da olsa, bizleri birbirimize yaklaştırdığı, sorunlarımızı ortaya atma ve onlara çözüm yolları arama imkânı verdiği için bu haftayı düzenleyenlere minnettarız.

Bu hafta içersinde, konferanslar ve rilecek, sergiler düzenlenecek, kütüphanecilik mesleği ile ilgili tartışmalar yapılacaktır. Bütün bu çabaların gayesi, mesleğimizi yüceltmek ve onu toplum içinde layık olduğu mevkiye erdirmektir.

Kütüphanecilik mesleği yüce ve değerli bir meslektir. Bütün meslekler, gelecek kuşaklara kütüphaneciliğin araçları olan kitap ve kütüphanelerle aktarılırlar. Bu yüzden, her mesleğin temelinde bu değerli iki varlığı görememek imkânsızdır. Hangi meslekten olursa olsun, mesleğin başına geçerken ve geçtikten sonra, kitap ve kütüphaneden uzaklaşan bir bilim adamı düşünülemez. Bir an için, yeryüzünden kitap ve kütüphanelerin yok olduğunu düşünsek, medeniyetin de yok olacağı bir gerçektir.

Bu yıl iki bayramı bir arada yaşıyor, kitap yılı içinde kütüphane haftasını kutluyoruz. Dünya ulusları bilimin, kültür ve medeniyetin anahtarı olan kitaba gere-

ken değeri vermişler. Bu yılı dünya kıtap yılı olarak ilân etmişlerdir.

Kitap, tarihin hiçbir çağında bu yıldaki eriştiği yüceliğe erişememiştir. Köylünün, kentlinin, yaşlının, gencin hepsine kitap tavsiye edilmiş, herkesin kitaba ihtiyacı olduğu ilân edilmiştir. Mesleğimizin temel unsuru olan kitabı bu yüce mevkilerde görmek, bizleri sonsuz mutluluğa erdirmektir.

Acaba, kitaba verilen bu önemin sebebini hiç düşündünüz mü? Kitap, zaman ve mekân mefhumu düşünmeden herşeyi size verebilen, bunun karşılığında hiç bir çıkar gözetmeyen bir varlıktır. O, dünyanın en sabırlı öğretmenidir. Defalarca anlatmaktan, defalarca tekrarlamaktan bıkmaz, usanmaz, yeter ki siz ondan öğrenmek isteyin. Öyle sabırlı bir öğretmendir ki, sayfalarını yırtan, hırpalayan öğrencilerine bile küsmez. Herkesin seviyesine inebilir, herkesin dilinden anlar. Kendine dost olanları yüceltir. Şu halde böyle bir varlığın en yüce mevkii de yer alması kadar tabii birşey var mıdır?

Bu sevinçli günlerimizde aramızda bulunmasını arzu ettiğimiz, 1946 yılında Milli Kütüphanemizin kurulması için insan üstü bir gayretle çalışan, 1954 yılında Kütüphanecilik Enstitümüzün açılmasında büyük çaba gösteren değerli meslektaşımız sayın Adnan Ötügenin vefatı, bizle-

ri sonsuz acılara gömmüştür. Kendilerine Tanrıdan rahmet diler, manevi varlığının ebediyen aramızda yaşatılacağına and içeriz.

Uygarlık ve medeniyette ileri olan milletler, her türlü kütüphanecilik mesleği sorunlarını halletmişler, bu meslekten azami yararı sağlamışlardır.

Uygar milletlerdeki kütüphaneler: Modern bina, geniş bütçe, canlı koleksiyon, meslek eğitimi görmüş uzman personel, kanun ve tüzükleriyle ideal seviyede birer ilim ve kültür yuvaları haline gelmişlerdir.

1926 yılında yurdumuza modern anlamda girmiş olan kütüphaneciliğin, halen çözümlenmemiş birçok sorunlar içinde olduğu bir gerçektir. Hepimizin yakından bildiği bu sorunların birkaçı üzerinden söz etmek isterim.

Kütüphanecinin elini kolunu bağlayan ve onu bir kitap bekçisi durumuna sokan Ayniyat Talimatnamesinin, kitap ve benzeri materyallere uygulanan maddesine karşıyız. Modern kütüphanecilik anlayışı ile bağdaşmayan bu talimatnamenin varlığı mevcut oldukça, kütüphanelerde açık raf sistemine gitmek te mümkün olmamaktadır.

Kendini kabul ettirmiş her meslekte olduğu gibi, kütüphanecilik mesleğinde de bir kütüphanecilik ehliyetinin zorunlu kılınması, genç meslektaşlarımızı istikbal endişesinden kurtaracaktır. Her mesleğin ilerlemesi, yükselmesi elinde bulunduğu kimselerin meslek bilgisi ve meslek sevgisine bağlıdır. Bu yüzden kütüphanecilik mesleğinin kütüphanecilerin emin ellerinde yüceleşeceğine inanıyoruz.

Kütüphane binalarının anıtsal olmaktan çok fonksiyonel olması gerekir. Restore edilen eski binalarda modern anlamda kütüphanecilik hizmeti vermek hem güç, hemde başarısız olmaktadır.

Yeni yapılacak okul yapılarının planlarında mutlaka kütüphanenin yeri bulunmalı, John Dewey'nin dediği gibi «her mektep faal bir kütüphane merkezi haline getirilmelidir.»

Kütüphanelerimize geniş bir bütçenin tahsis edilmesini, gerekli kanun ve yönetmeliklerimizin en kısa zamanda çıkarılmasını bekliyor, sayın idareci ve yetkililerin umutlarımızı boşa çıkarmıyacaklarına inanıyoruz.

Kütüphanelerimize geniş bir bütçenin ayrılmasıyla, koleksiyon artışı mesleki ilkelere bağlı olarak gelişecek, kütüphanelerimizde mevcut olan, dili ağır, okuyucusunu bulamamış eserlerimiz araştırma merkezlerine aktarılacaklar, böylece, sönük kalmış kültür yuvalarımız birer canlı organizma haline geleceklerdir.

Değerli misafirler.

VIII. Kütüphane Haftasının sizler için de büyük bir önem taşıdığını belirtmek isterim. Tüm gayretlerimiz, çabalarımız, sizlere ve bütün ulusumuza, çağdaş seviyede bir kütüphane hizmeti vermektir. Kitabı sevdirmek, genç kuşaklarımıza okuma alışkanlığı kazandırmak, herkese kitabı ulaştırabilmek, temelleri insanlık sevgisi üzerine kurulmuş olan mesleğimizin amaçlarındandır. Unutmayalım ki en başarılı hizmetler, en iyi eğitilmiş insanlarla verilir. Yakın bir gelecekte yurdumuzun kaderini ellerine alacak olan genç nesilleri, bilim ve kültürle donatabilirsek; yurdumuzu çağdaş bir düzeye ulaştırabilirler. Aksi halde; onlardan bir yararlılık bekleyemeyiz. Genç kuşaklarımız, okuma alışkanlığını ancak; kütüphanelerle kazanabilirler. Çünkü, buralardan daha iyi okuma alışkanlığı kazandıracak bir kültür müessesesi mevcut değildir. Okullar okumanın formüllerini öğretirler. Okuma alışkanlığını kazandıran müesseseler ise kütüphanelerdir.

Sözlerimi bitirirken, kütüphanecilik haftasının tüm ulusumuza hayırlı olmasını diler, kütüphanecilik öğrencileri adına hepinizi hürmetle selamlarım.